

Resumé

Tématem disertační práce je vývoj a význam československé oddělení Rádia Svobodná Evropa (Radio Free Europe) v období 1950-1994. Vysílání mělo v dobách znemožnění svobodného přístupu občanů k informacím zcela mimořádný a dosud málo odborně prozkoumaný význam.

Po převzetí moci v Československu komunistickou stranou v únoru 1948 bylo jedním z prvních činů nové moci nastolení přísné cenzury medií a jejich ideologické ovládnutí. K narušení této informační blokády začaly postupem času ze zahraničí mimo jiné působit rozhlasové stanice. Byly to buď již existující státní, oficiální stanice nebo formálně nevládní Rádio Free Europe. Základní otázkou je postavení rozhlasového vysílání jako nástroje politického soupeření mezi dvěma bloky v době studené války a případného vývoje tohoto přístupu.

Zrod vysílání v českém a slovenském jazyce byl komplikovaný. RFE vzniklo jako platforma exilu s programem osvobození Československa od vlády KSČ. Programová orientace stanice ale podléhala politickým vlivům z USA i měnící se politické situaci. Specifické postavení RFE spočívalo ve formální nezávislosti a odstupu od politické linie vládních stanic, jako byla například stanice Hlas Ameriky. Od počátku včs. redakci zaujímali výrazné místo exulanti, často významné osobnosti české a slovenské kultury a politiky. V prvé řadě je nutno jmenovat Ferdinanda Peroutku, Pavla Tigrida, Jana Čepa, Julia Firta. Uprchlíci, kteří spojili svůj život s prací v těchto médiích vědomě odmítali úplnou asimilaci v cizině a zůstali přes všechny obtíže spojeni s Československem. Disertace se věnuje i srovnání RFE s dalšími zahraničními rozhlasovými stanicemi.

Pozornost je věnována i tiskovým kampaním v padesátých letech, které se v době uzavření hermetického hranic odehrávaly s využitím letáků a balonů. Tyto kampaně napojené úzce na rozhlasové vysílání představují nejaktivnější pokus o protikomunistickou aktivizaci domácího obyvatelstva a na území Československa směřovaly nejmasověji.

Za neméně důležitou problematiku je nutno považovat dosud nezpracované téma recepce vysílání v Československu jak oficiální tak neoficiální sférou společnosti a související odezvy v celém možném spektru. Vliv informací zprostředkovaných RFE nemohl izolovaně bez dalších faktorů dosáhnout významné změny. Z dlouhodobé perspektivy kultivace společnosti a v momentech společenské aktivizace byl význam vysílání nepřehlédnutelný.

Nepřímým důkazem vlivu RFE v Československu je silná negativní odezva politické a státní moci. Represe probíhaly jak proti vlastní rozhlasové stanici v zahraničí tak i proti posluchačům, především těm, kteří na vysílání aktivně reagovali – komentovali je, rozšiřovali informace, posílali Rádiu Svobodná Evropa dopisy či jim telefonovali. Nejpatrnější a nejvytrvalejší formou reakce režimu bylo rušení vysílaného signálu RFE. Podobně nepřehlédnutelné byly i propagandistické kampaně režimu a desinformační kampaně.

Po listopadu 1989 hledala RFE svoje místo v procesu transformace a po poměrně složitém vývoji je našla zpočátku v pomoci demokratickým změnám v Evropě a později ve službě svobodě slova v dalších zemích světa.